

Bu ayın dünya olayları arasında en ilginç gelişmeler Portekiz'de görüldü. Spinola'nın önderlik ettiği söylenen başarısız sağ darbe girişiminden sonra Portekiz'de sol daha güçlenmiş gibi görünüyor. Seçimler, Portekiz'in bundan sonraki gelişmeleri için önemli bir gösterge olacak. Sosyalist Portekiz devletinin kurulması daha bir hayli zaman çeşitli sarsıntılar atlattık zorunda olabilir. Ama şimdiden önemli mesafe alınmıştır; hareket, aslı tabanına oturmuştur.

Birikim'in dördüncü sayısında Portekiz üstüne oldukça geniş kapsamlı bir çeviri yayımlayacağız.

Uzakdoğu'da, Vietnam ve Kamboçya'da bir süredir duraklamış gibi görünen devrimci güçler geçtiğimiz ay içinde önemli ilerlemeler kaydettiler. Yakında Hindicini'nin tamamının emperyalizmden arınmış olacağı anlaşılıyor.

Yakın Doğu'da, bizi de yakından ilgilendiren bir olay Irak'da Barzani'nin sonu oldu. Kürt liderinin, Arap ülkeleri arasında en tutarlı rejime sahip olduğunu söyleyebileceğimiz Irak'a karşı giriştiği «ulusal kurtuluş» hareketi, burjuva güdümünde olan bütün benzeri hareketler gibi son analizde emperyalizmin çıkarlarına uygun düşüyordu. Yenilgiye uğrayan Barzani'nin Amerika'ya sığınması bu şaşmaz özelliği belgeledi. Irak'taki mücadelenin vardı-ğı bu nokta, Kürt halkının sorunlarının ülke sınırları içerisinde ve sosyalist bir yolla çözüm bulacağını göstermesi bakımından ciddi ve önemli bir işaret, bir dönemeçtir.

Türkiye'deki olaylara gelince, bu ayın sorunu Milliyetçi Cephe'nin Süleyman Demirel'in başkanlığında hükümet kurması sorunu-uydu. Demirel'in girişiminin nasıl bir sonuca ulaşacağı bu yazının yazıldığı günlerde henüz belli olmadı. Sonuç, Demokratik Parti içinde Milliyetçi Cephe'ye sempati besleyen grubun yapacağı tercihe bağlı.

Milliyetçi Cephe hükümeti kurulursa, her biri ayrı yöne çeken öğelerden oluşan, merkezkaç kuvvetlerin eğilimini bütün şiddetiyle duy-

mak zorunda olan böyle bir kuruluşun uzun süre iktidarda kalabilmesi çok güç olacaktır.

Süleyman Demirel'in de böyle bir hükümette uzun süreli iktidarı düşünmediği tahmin edilebilir. Hatırlanacağı gibi Irmak hükümetinin bütçesini sağcı partiler desteklemiş, hattâ bu bütçeyi yapmışlardı. Demirel'in görüşmeler sırasında bütçeye koydurduğu ek paranın, kurulması durumunda Milliyetçi Cephe hükümeti için en büyük koz olacağı, şeker, kağıt, gaz ve pamuklu fiyatlarının indirileceği söyleniyor. Böylece, «zamcı» CHP'ye karşı Süleyman Demirel ucuzluk sağlayan başbakan olacak. Bu kozu oynadıktan, sola karşı birtakım anti-demokratik tedbirler alıp oraya buraya birtakım adamlar yerleştirdikten sonra, Süleyman Demirel muhtemelen seçime gitme kararını verecektir. Hükümet içinde, bir kere iktidara geldikten sonra zorla iktidarda kalma yanlısı olan öğeler yok değildir. Hattâ, kırsından bulaştığı iktidara sımsıkı yapışıp kalmakta üstün maharetini ispatlamış olanlar da vardır. Ama Türkiye ve Türkiye'yle ilişkili dünyanın bugünkü konjonktüründe bu gibi heveslerin egemenlik sağlayamayacağı tahmin edilebilir.

Sağ partiler ancak sola karşı geçici ittifaklarda birleşebilir. İş «hükümet etme» ye gelince, kargaşalık kopacaktır. Çünkü sağ içindeki uyumsuzluk bir kişi sorunu değil, egemen sınıflar arasındaki köklü çıkar kutuplaşmalarının sonucudur. Bu bakımdan, Milliyetçi Cephe'nin şimdi hükümet kurması hiç de yerinilecek bir şey değildir. Sağı halkın gözündeki küçük düşürecek, bu, solun halkın muhalefeti ni temsil etmesini kolaylaştıracaktır - tabii solun bu temsilciliği hak ettiği oranda. Milliyetçi Cephe ancak muhalefete düştüğü zaman güçlenebilir. O zaman, tam bir faşist güç haline gelecek ve Şili Olayı'nı yeniden sahneye koyma denemesine girişecektir.

Tarihin akışı içinde, eşitsiz gelişme ilkesinin ürünü olan ufak tefek sürçmeler olabilir. Bunlar, nihaî akış hedefini çok fazla değiştirmezler. Milliyetçi Cephe'nin şimdi hükümet

kurması bu türden bir olaydır. Sosyal Demokrat iktidara karşı güç toplayan bir faşist cephenin müdahalesi ise daha büyük çapta bir olaydır. Süleyman Demirel'in attığı maya Türkiye'nin geleneksel olarak tutucu zümreleriyle açıkça faşist olan kesimlerini bir araya getirebildiği oranda, bu tür gelişmelere hazır olmak gerekir.

Türkiye'de bugünlerde uç vermeye başlayan ve uzun vadeli bir gelişmenin başlangıcı olduğu izlenimini yaratan bir olay da, petrol sorunudur. Ülkemizde petrol olduğu biliniyor, ama üstüne düşülmüyordu. Dünya petrol fiyatları fırlayınca, Türkiye'deki petrolün çıkarılması rantabl oldu. Bu gelişme, petrol tröstlerinin Türkiye üzerine ilgilerini yoğunlaştırmaları sonucunu verecektir.

Derginin bu sayısına gelince: Türkiye'de ne siyasî dergilerde, ne de edebiyat ve kültür dergilerinde «bilim» konusuna gerekli ağırlık verilmedi. Bu sayıda Yavuz Çizmeci'nin konuya genel bir giriş sayılabilecek yazısını yayımlıyoruz. Bu girişin devamı gelecektir.

Çeviri yazılarda ağırlığı kolonyalizm konusuna verdik. Bunun, Türkiye'nin geçmişine daha teorik bir gözle bakmakta yardımcı olacağı kanısındayız. Emmanuel'in bu sayıdaki yazısı ve özellikle başka çalışmalarda ileri sürdüğü bazı tezlerini ciddi ihtiyat payları koyarak değerlendirmek gerekiyor. Ancak burada-

ki yazı «beyaz göçmen» konusuna ve «kolonyalizm-emperyalizm çelişkisi» sorununa olumlu yaklaşımlar getiriyor. Talât Paşa ile yapılan konuşma da «anti-kolonyalist» ve «anti-emperyalist» tutumlar arasındaki derin ayrımın somut belgesi.

Üçüncü sayımızda Marksist teori açısından tarih kavramı üstünde duracağız. «Tarihî Maddecilik», burjuva tarih kavramını kökünden değiştirir. Tarihî maddecilik bir yana, «tarih» in ne olduğu konusu, Türkiye'de pek fazla tartışılmamıştır.

Geçen sayımızda mektubuyla tanıdığımız Althusser, bu konudaki yorumuyla Marksist dünyada önemli yankılar yaratmıştır. Onun tarih üstüne söylediklerinden bir derlemeyi, gene Fransalı bir Marksist olan tarihçi Pierre Vilar'ın eleştirisiyle yan yana yayımlayacağız. Marksist tarih yazımı konusunda ünlü Marksist tarihçi Hobsbawm'ın bir yazısıyla, bu konuda üç çeviri birden yayımlanmış olacak.

Derginin üçüncü veya dördüncü sayısında da, kitaplar bölümünde, Türkiye'de Osmanlı Tarihi üstüne yayımlanmış kitapları toplu olarak tanıtmak istiyoruz. ■

Birikim